

Överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting

Sammanfattning

I betänkandet behandlas skrivelse 2008/09:207 där regeringen redogör för den överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting som upprättades under hösten 2008.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna och avstyrker en motion från Vänsterpartiet om att konsekvenserna av överenskommelsen ska utvärderas. Utskottet hänvisar till att det ingår i överenskommelsen att systematiskt och kontinuerligt följa upp den.

I betänkandet finns en reservation och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Skrivelsen om idéburna organisationer	4
Reservation	7
Utvärdering av överenskommelsen, punkt 1 (v)	7
Särskilt yttrande	8
Utvärdering av överenskommelsen, punkt 1 (s, mp)	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen	9
Följdmotionen	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utvärdering av överenskommelsen

Riksdagen avslår motion

2008/09:Kr7 av Elina Linna m.fl. (v).

Reservation (v)

2. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2008/09:207 till handlingarna.

Stockholm den 20 oktober 2009

På kulturutskottets vägnar

Siv Holma

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Siv Holma (v), Christer Nylander (fp), Cecilia Magnusson (m), Leif Pagrotsky (s), Lars Wegendal (s), Mats Johansson (m), Anders Åkesson (c), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Hans Wallmark (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Dan Kihlström (kd), Olof Lavesson (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Camilla Lindberg (fp), Esabelle Dingizian (mp) och Göran Montan (m).

Utskottets överväganden

Skrivelsen om idéburna organisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om utvärdering med hänvisning till att det ingår i överenskommelsen att systematiskt och kontinuerligt följa upp den. Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservation (v) och särskilt yttrande (s, mp).

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för den överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting som upprättades under hösten 2008. I skrivelsen ges en bakgrund till hur överenskommelsen kom till och en beskrivning av den dialogprocess som föregick överenskommelsen. Skrivelsen beskriver också de olika aktörernas medverkan i dialogen. Bland dessa aktörer finns också Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet, som samtliga ställt sig bakom den gemensamma visionen och de gemensamma principerna i överenskommelsen. I skrivelsen redovisar regeringen slutligen organisation och syfte för det gemensamma uppföljningsarbetet.

Huvudmålet med överenskommelsen är att stärka de idéburna organisationernas självständiga och oberoende roll som röstbärare¹, samt att stödja framväxten av en betydligt större mångfald av utförare och leverantörer inom hälso- och sjukvården och omsorgen. Överenskommelsen ska tydliggöra de ideella aktörernas roll inom det sociala området och möjliggöra för dessa att konkurrera på likvärdiga villkor med andra aktörer verkamma på området.

Den pågående dialogen mellan regeringen och den sociala ekonomins aktörer som är verksamma inom det sociala området fortsätter med denna överenskommelse som grund.

Motionen

Vänsterpartiet framhåller i *motion 2008/09:Kr7* att de ideella organisationerna på det sociala området är mycket viktiga och gör ovärderliga insatser, men det är ett stort misstag att tro att man kan blanda ihop sociala företag med ideella organisationer utan att tydligt skilja på rollerna som röstbärare och utförare eller social entreprenör. I efterhand framstår det när-

¹ I skrivelsen beskrivs rollen som röstbärare som organisationernas roll då de verkar för sina idéer i förhållande till det övriga samhället eller internt inom organisationen. De ger då möjlighet för medborgarna att gemensamt uttrycka sin uppfattning. De ger röst eller är en intresseorganisation (s. 51).

mast som om regeringen lockat organisationerna till överenskommelsen i syfte att lägga över mer av det som är samhällets ansvar på frivilligkrafter. Överenskommelsen tillkom i hast och flera organisationer som deltagit i diskussionerna har känt sig pressade att acceptera den. I stället för att syfta till att erkänna frivilliginsatsers värde har man gjort överenskommelsen till ett redskap för genomförande av vårdvalet. Motionärerna anser därför att hela överenskommelsen snarast bör utvärderas av en oberoende instans. Utvärderingen bör vara klar i god tid innan överenskommelsen löper ut 2011.

Utskottets ställningstagande

En grundsten i demokratin är tilliten till människors vilja att bidra till samhällets utveckling på olika sätt. De idéburna organisationerna erbjuder många vägar till ett sådant engagemang. De är ofta aktiva i samhällsdebatten och har en viktig roll, inte minst när det gäller att möjliggöra människors egen makt att påverka såväl sin vardag som samhället i stort. Det är angeläget att ta till vara dessa organisationers kunskap och engagemang. Utskottet välkomnar därmed överenskommelsen mellan de tre parterna – regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting – där man har enats om ett antal principer som ska utveckla relationerna och tydliggöra rollerna parterna emellan.

Utskottet delar Vänsterpartiets uppfattning i motion 2008/09:Kr7 att det är angeläget att följa upp överenskommelsen, men anser samtidigt att detta görs på ett betryggande sätt genom den fortsatta dialogen mellan parterna. I överenskommelsen ingår att den ska följas upp inom ramen för en parts-gemensam process som omfattar en årlig konferens, en årlig rapport och en årlig tematisk studie under tre år.

Den årliga rapporten ska bygga på respektive parts delrapporter om uppföljningen av egna åtaganden och åtgärder. Även respektive parts åtgärdsplan för kommande år ska redovisas. Slutsatser från den årliga tematiska studien sammanfattas i den årliga rapporten. Vid den årliga konferensen ska varje part rapportera om hur överenskommelsen genomförts. Vidare ska överenskommelsens åtaganden och åtgärder revideras.

Utskottet har inhämtat att Ersta Sköndals högskola har fått i uppdrag av den partsgemensamma gruppen att genomföra en uppföljningsstudie av hur överenskommelsen genomförs på statlig och kommunal nivå under de första tre åren. Högskolan kommer bl.a. att belysa

- vilket genomslag överenskommelsen får på den nationella och kommunala nivån, opinionsmässigt och i faktiska handlingar
- hur organisationernas sätt att se på sig själva och sättet man presenterar sig på kommer att påverkas
- hur organisationernas engagemang och insatser påverkas och vad som faktiskt händer i röst- och servicehänseende

- om överenskommelsen leder till en ökad mångfald i välfärdsutbudet på den kommunala nivån
- om överenskommelsen innebär ett grundläggande brott mot den hittillsvarande samarbetstraditionen mellan å ena sidan den ideella sektorn och å andra sidan staten och kommunerna eller om den till sin utformning och sina konsekvenser snarare blir en fortsättning på den sedan tidigare etablerade samarbetstraditionen.

Med det ovan anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2008/09: Kr7 (v) och lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Utvärdering av överenskommelsen, punkt 1 (v)

av Siv Holma (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Kr7 av Elina Linna m.fl. (v).

Ställningstagande

Det svenska samhällslivet är i hög grad uppbyggt med hjälp av medlemsburna organisationer. I många fall är dessa organisationer en väg tillbaka in i samhället för personer som hamnat snett i tillvaron. De är också en garant för det demokratiska samhället och dess utveckling. Det är oerhört viktigt att dessa organisationers oberoende och självständighet inte kan ifrågasättas.

Jag vill samtidigt framhålla värdet av alla ideella insatser som görs på olika håll inom välfärden och den kunskap som dessa organisationer, tillsammans med sociala företag, tillför verksamheten. Med detta sagt är det också viktigt att medlemsburna ideella organisationer inte blandas ihop med sociala företag, utan att röstbärrollen och utförrollen är klart åtskilda. Vi får inte hamna i den situationen där den offentliga verksamheten ersätts eller görs beroende av dessa ideella krafter.

Av respekt för de inblandade organisationerna och med hänsyn till det allmännas ansvar anser jag att den överenskommelse som ligger till grund för den aktuella skrivelsen snarast måste bli föremål för en oberoende utvärdering. Utvärderingen bör vara klar i god tid innan överenskommelsen löper ut 2011. Vad jag här anfört bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2008/09:Kr7 (v).

Särskilt yttrande

Utvärdering av överenskommelsen, punkt 1 (s, mp)

Leif Pagrotsky (s), Lars Wegendal (s), Nikos Papadopoulos (s), Anne Ludvigsson (s), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Göran Persson i Simrishamn (s) och Esabelle Dingizian (mp) anför:

Den ideella sektorn har stor betydelse för samhällets utveckling och är en viktig kraft när det gäller människors möjligheter att påverka både sin vardag och samhället i stort. Det är av största intresse för staten och kommunerna att samarbeta med och stödja den ideella sektorns verksamhet. Detta måste ske med den klara utgångspunkten att den ideella sektorn ska vara fri och självständig och ses som en kraft för utveckling och välfärd, inte som en besparingsåtgärd. Vi vill framhålla den kunskap som dessa organisationer, tillsammans med sociala företag, tillför verksamheten. Det är viktigt att medlemsburna ideella organisationer inte blandas ihop med sociala företag utan att röstbärrollen och utförrollen är klart åtskilda. Vi socialdemokrater välkomnar ett samarbete som stärker och tydliggör den ideella sektorns betydelse.

Den nu gjorda överenskommelsen är mellan regeringen, idéburna organisationer och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Vi kan som partier inte vara avtalspart. Regeringen har valt att genomföra processen utan någon parlamentarisk referensgrupp eller annat regelbundet samråd med oppositionen. Detta har påverkat processen och överenskommelsens utformning. Vi ställer oss bakom den gemensamma visionen och de gemensamma principerna i överenskommelsen. Däremot ställer vi naturligtvis inte upp på den del som anger regeringens åtgärdsplan och som är rent ideologisk och bl.a. beskriver regeringens politik när det gäller etableringsfrihet och privatisering av välfärdens verksamhet. Detta avsnitt hade sett väsentligt annorlunda ut om vi hade fått bestämma. Vi vill i övrigt betona den speciella karaktär som måste präglade en överenskommelse med den ideella sektorn. Den ideella sektorn är inte en enhetlig motpart utan en rad olika och självständiga organisationer och detta grundläggande förhållande måste poängteras i det fortsatta arbetet med överenskommelsen. Vi vill betona vikten av att den gjorda överenskommelsen följs upp och utvärderas regelbundet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2008/09:207 Överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting.

Följdmotionen

2008/09:Kr7 av Elina Linna m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att konsekvenserna av överenskommelsen med de idéburna organisationerna inom det sociala området och SKL ska utvärderas.